

de ander had een roomse smid of een gereformeerde wagenmaker te 'verhandelen', enz. Vooral de man van Sneek was een goede afnemer. En 's zaterdags reisde Peter dan naar Zwolle om daar een afzetgebied te vinden voor hetgeen overkompleet was en aanbod voor plaatsen te vinden die in Friesland over waren . . . De aanwezigen voelden zich veilig in de consistoriekamer en de koster was een juweel.¹

Wie hielp men onderduiken? Aanvankelijk vooral jongeren die niet in de Arbeidsdienst wilden opkomen. Het is onze indruk dat daar spoedig de arbeidsinzet-weigeraars bijkwamen; het doen onderduiken van Joden werd evenwel, hoezeer Slomp daar persoonlijk ook op aandrong, niet systematisch ter hand genomen. Hoe dat zij: het aantal door de LO geplaatste onderduikers ging snel groeien, vooral in de lente van '43. De vraag naar persoonsbewijzen en bonkaarten nam dus ook toe. Tot de eerste overval door de eerste Knokploeg van de LO (een ploeg uit Groningen) kwam het evenwel pas na de April-Meistakingen van '43: op 4 juni, in Langweer (Friesland). De leden van die knokploeg hadden zich een tweeledig doel gesteld:

'Ze hebben bonnen nodig en ze gaan een medewerker van het distributiekantoor helpen, want deze man heeft zoveel bonkaarten aan de onderduikers verstrekt dat het bij de a.s. controle moet mislopen. Deze controle moet onmogelijk worden gemaakt. . . Een vijftal jongemannen stapte in een auto, gebrek-
kig bewapend met hier en daar opgescharrelde vuurwapens, gedeeltelijk niet eens bruikbaar, ze reden naar Langweer, stapten het Gemeentehuis binnen. De aanwezige ambtenaren werden uitgeschakeld door hen het pistool onder de neus te duwen. Alles waarbij men belang had, werd verzameld. Het personeel werd daarna in de kluis opgesloten en de 'rovers' konden zich weer per auto richting Groningen begeven. De buit bedroeg 24931 rantsoenen en 4860 bonkaarten.'²

Wat was het verschil met de overvallen van Joure en Wommels? Het was dit, dat de groepen van Dobbe en Reeskamp (een andere mogelijkheid was er toen niet) het veruit grootste deel van hun buit op de zwarte markt verkocht hadden, terwijl de Knokploeg zijn bonkaarten en rantsoenbonnen afleverde aan de LO die er voor zorgde dat die distributiebescheiden *rechtstreeks en zonder betaling* terechtkwamen bij diegenen die ze nodig hadden: de onderduikers. En tot hoeveel honderdduizenden het aantal van die onderduikers ook zou groeien, de Landelijke Knokploegen hebben er steeds voor gezorgd dat er regelmatig grote hoeveelheden distributiebescheiden kwamen. De spectaculaire groei van die verzetsactiviteit zullen wij in ons volgende deel beschrijven.

¹ A. Algra in a.v., p. 162-64. ² (Ver. van Groningse oud-illegale werkers) *Hoe Groningen streed. Provinciaal gedenkboek van het verzet 1940-1945* (z.j.), p. 249.